

یادداشت سیاست‌گذاری اقتصاد و توسعه کشاورزی و روستایی

سال ۵ / شماره ۶۹ / ۱۴۰۳

۱۴۰۳/۰۹/۱۰

مطالب این شماره

تحلیل تورم خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات در آبان
ماه ۱۴۰۳..... ۲

تهیه و تحلیل: کتایون شمشادی

این موسسه پژوهشی با کمال احترام و سپاس، پذیرای نظرات ارزشمند
خوانندگان این اثر می‌باشد

تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ نامبر: ۸۸۹۶۶۶۰ کدپستی: ۳۷۳۱۳-۱۵۹۸۶

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir
<https://www.agri-peri.ac.ir>

ماخذ: مرکز آمار ایران

عنوان: تحلیل تورم خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات در آبان ماه ۱۴۰۳

تهیه و تحلیل: کتابون شمادی

کد: (100)-14030910-PN-4

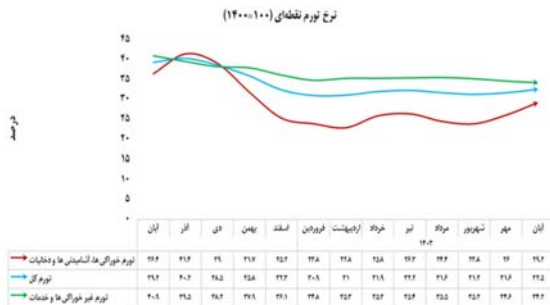
خلاصه مدیریتی:

بر اساس گزارش مرکز آمار ایران، تغییرات شاخص قیمت مصرف‌کننده در آبان‌ماه سال ۱۴۰۳ به شرح جدول زیر می‌باشد که تورم ماهیانه کل و تورم مواد غذایی روندی افزایشی و تورم غیر خوراکی‌ها و خدمات روندی کاهشی داشته است.

تجزیه و تحلیل:

روند افزایشی نرخ تورم ماهیانه خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات نیز در آبان‌ماه نیز ادامه یافت و با افزایش ۱.۳ واحد درصد از ۲.۳

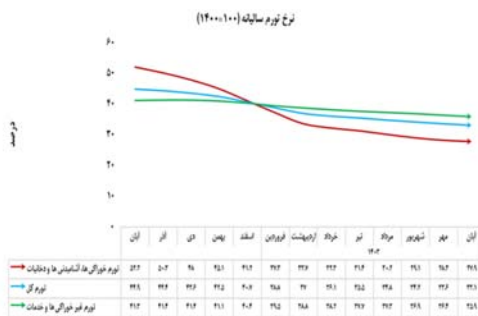
نرخ تورم نقطه‌ای خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات در آبان‌ماه ۲۹.۲ درصد گزارش شده که نسبت به مهرماه ۳.۲ واحد درصد افزایش یافته است. به بیانی دیگر، خانوارهای کل کشور در آبان‌ماه سال جاری ۲۹.۲ درصد بیشتر از آبان سال گذشته، برای تهیه مواد غذایی هزینه پرداخت نموده‌اند که نسبت به مهرماه روندی صعودی داشته است. در ماه گذشته، نرخ تورم نقطه‌ای مواد غذایی در خانوارهای شهری و روستایی نیز روندی افزایشی داشته و شدت افزایش در خانوارهای روستایی بیشتر بوده است.

نمودار (۳): روند تورم نقطه‌ای کل، خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها و غیر خوراکی‌ها و خدمات (۱۴۰۰=۱۰۰)

ماخذ: مرکز آمار ایران

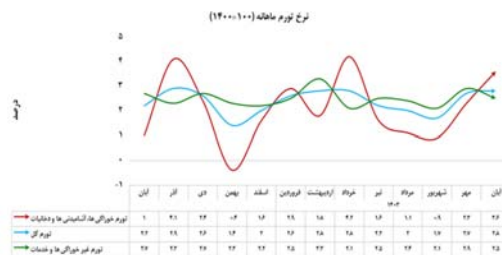
روند نزولی نرخ تورم سالانه خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات در آبان‌ماه نیز تداوم داشته و با کاهش ۰.۴ واحد درصد به ۲۷.۹ درصد رسیده است. بنابراین، طی سال گذشته (آبان ۱۴۰۲ الی آبان ۱۴۰۳) نرخ تورم مواد غذایی روندی کاملاً نزولی را طی کرده و از ۵۲.۲ درصد به ۲۷.۹ درصد تقلیل یافته است (نمودار ۳). شدت کاهش تورم مواد غذایی در خانوارهای شهری و روستایی تقریباً با هم برابر بوده است؛ اما سطح تورم در خانوارهای شهری نسبت به خانوارهای روستایی بالاتر بوده است.

شاخص	تورم ماهیانه		تورم نقطه‌ای		تورم سالانه	
	آبان	مهر	آبان	مهر	آبان	مهر
تورم کل	۲.۸	۲.۷	۲۲.۵	۲۱.۶	۲۳.۱	۲۳.۶
تورم خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات	۳.۶	۲.۳	۲۹.۲	۲۶	۲۷.۹	۲۸.۲
تورم خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات خانوار روستایی	۴	۲.۵	۲۹	۲۵.۷	۲۶.۹	۲۷.۲
تورم خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات خانوار شهری	۲.۵	۲.۲	۲۹.۲	۲۶.۱	۲۸.۱	۲۸.۶
تورم خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها	۳.۶	۲.۳	۲۹.۳	۲۶	۲۷.۸	۲۸.۲
تورم خوراکی‌ها	۳.۷	۲.۲	۲۹.۳	۲۶	۲۷.۵	۲۸
تورم غیر خوراکی‌ها و خدمات	۲.۵	۲.۹	۲۴.۲	۲۴.۶	۲۵.۹	۲۶.۴

ماخذ: مرکز آمار ایران

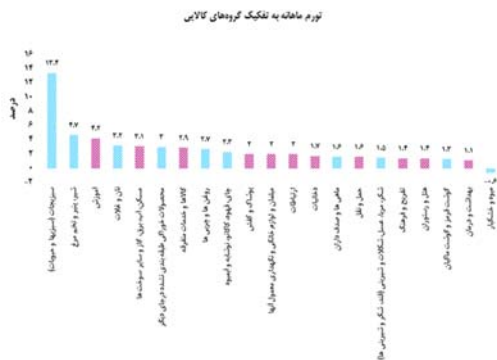
درصد در مهرماه به ۳.۶ درصد در آبان‌ماه افزایش یافته است که شدت افزایش آن نسبت به نرخ تورم کل بیشتر بوده است. نرخ تورم خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات در خانوارهای شهری و روستایی نیز روندی افزایشی داشته و شدت افزایش تورم مواد غذایی در خانوارهای روستایی بیشتر از خانوارهای شهری بوده است.

نمودار (۱): روند ماهیانه تورم کل، خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها و غیر خوراکی‌ها و خدمات (۱۴۰۰=۱۰۰)

نمودار (۳): روند تورم سالانه تورم کل، خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها و غیر خوراکی‌ها و خدمات (۱۴۰۰=۱۰۰)

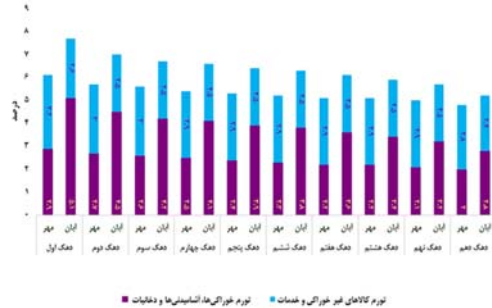
ماخذ: مرکز آمار ایران

نمودار (۵): تورم ماهیانه به تفکیک گروه‌های کالایی
ماخذ: مرکز آمار ایران

در آبان‌ماه نیز مشابه مهرماه، نرخ تورم خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات در تمامی دهک‌های هزینه‌ای افزایش یافته است؛ و نرخ افزایش آن به طور میانگین ۱.۴۷ واحد درصد بوده است. در آبان‌ماه، خانوارهای سه دهک اول هزینه‌ای، علاوه بر آنکه تورم مواد غذایی بالاتری را نسبت به سایر دهک‌ها تجربه کرده‌اند، شدت افزایش تورم نیز در سه دهک اول تا سوم نسبت به سایر دهک‌های هزینه‌ای، بیشتر بوده است.

مقایسه تورم خوراکی‌ها و کالاهای غیر خوراکی و خدمات به تفکیک دهک‌های هزینه‌ای

نمودار (۴): مقایسه تورم ماهیانه خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات و تورم کالاهای غیر خوراکی و خدمات به تفکیک دهک‌های هزینه‌ای
ماخذ: مرکز آمار ایران

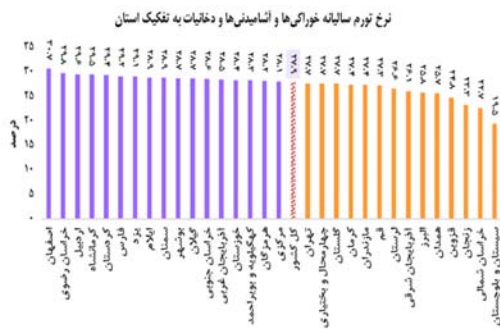
نکته قابل تامل آن است که کالاهای مختلف به یک اندازه بر روی تورم کل تأثیر ندارند و با توجه به ضریب اهمیت آن متفاوت هستند. بر اساس گزارش مرکز آمار ایران، سهم خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات در تورم آبان‌ماه ۱.۱۷ واحد درصد و سهم کالاهای غیر خوراکی و خدمات ۱.۶۶ واحد درصد بوده است. بنابراین، بر خلاف ماه‌های گذشته، در آبان‌ماه تورم مواد غذایی سهم بیشتری را نسبت به تورم کالاهای غیر خوراکی در تورم کل داشته است. در میان گروه‌های کالایی همچون ماه گذشته، مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها بیشترین سهم را در تورم ماهیانه کل داشته است (۱.۰۶ واحد درصد). بعد از آن نان و غلات قرار داشته که سهم آن در افزایش تورم ۰.۱۹ واحد درصد بوده است (نمودار ۶).

در میان گروه‌های کالایی، بیشترین تورم ماهیانه مربوط به گروه سبزی‌ها و حبوبات بوده و پس از آن گروه شیر، پنیر و تخم‌مرغ قرار داشته است. از دلایل اصلی افزایش تورم گروه سبزی‌ها و حبوبات می‌توان به افزایش قیمت گوجه‌فرنگی اشاره کرد که ناشی از تغییر فصل و تغییر مبادی تأمین آن در کشور به‌ویژه در استان تهران بوده است که تا رسیدن به تولید انبوه در جنوب کشور با وقفه زمانی همراه است و شکاف میان عرضه و تقاضا منجر به افزایش قیمت در بازار شده است.

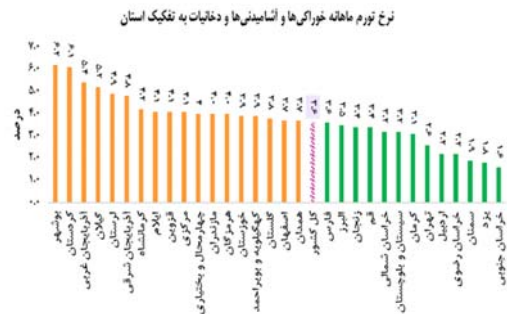
نمودار (۶): سهم گروه‌های کالایی در تورم کل (ماهیانه)
ماخذ: مرکز آمار ایران

بررسی روند تورم ماهانه مواد غذایی به تفکیک استان نشان می‌دهد که در آبان‌ماه، استان بوشهر با تورم ۶.۲ درصد، بالاترین

نمودار (۸): تورم سالیانه خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات به تفکیک استان در ۱۲ ماه منتهی به آبان‌ماه ۱۴۰۳
 مأخذ: مرکز آمار ایران

نرخ تورم ماهیانه را در میان استان‌های کشور داشته و استان خراسان جنوبی با تورم ۱ درصد کمترین تورم ماهانه را در میان استان‌های کشور به خود اختصاص داده است. بیشترین افزایش تورم ماهانه مواد غذایی در استان بوشهر و بیشترین کاهش نیز در استان خراسان رضوی بوده است.

نمودار (۷): تورم ماهیانه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها و دخانیات به تفکیک استان در آبان‌ماه ۱۴۰۳
 مأخذ: مرکز آمار ایران

توصیه‌های سیاستی:

ابتدا باید این نکته را یادآور شد که در یک اقتصاد با تورم ساختاری، محصولات و کالاهای کشاورزی از قاعده افزایش قیمت مستثنی نبوده و این کالاها نیز همچون کالاهای دیگر از جمله زمین، اجاره، دستمزد، هزینه آب، برق، گاز و ... مشمول افزایش قیمت ناشی از شرایط تورمی کشور می‌شوند. اما با توجه به آنکه افزایش قیمت مواد غذایی ارتباط تنگاتنگی با امنیت غذایی جامعه دارد (دسترسی اقتصادی)، افزایش قیمت آن از حساسیت بیشتری برخوردار است. مطالعات نشان داده است که در کوتاه مدت، قیمت کالاهای کشاورزی در واکنش به تغییرات در عوامل اقتصادی از جمله متغیرهای کلان اقتصادی، تغییرات بیشتری را نشان می‌دهد (سقاییان و همکاران، ۲۰۰۲). بنابراین، در شرایط حاکم بر اقتصاد کشور که در دو ماه اخیر روند افزایشی نرخ ارز تشدید شده است^۲ که مهمترین عامل در شکل‌گیری و افزایش انتظارات تورمی است، نرخ تورم مواد غذایی نیز روندی افزایشی داشته است. علاوه بر این، شرایط حاکم بر تولیدات بخش کشاورزی (فصلی بودن تولید و دائمی بودن تقاضا و مصرف) و وابستگی آن به اقلیم، وابستگی به واردات نهاده‌های تولیدی و تاثیر گذاری نرخ ارز نیمایی نیز بر افزایش قیمت مواد غذایی دامن زده است.

روند کاهش تورم سالانه خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات در تمامی استان‌های کشور در آبان‌ماه نیز تداوم یافت^۱. در آبان‌ماه، بیشترین کاهش تورم در استان اردبیل با ۱.۲- واحد درصد و کمترین کاهش تورم در استان تهران با ۰.۱- واحد درصد رخ داده است. در آبان‌ماه، استان اصفهان بیشترین تورم سالیانه (۳۰.۷ درصد) و استان سیستان و بلوچستان کمترین تورم سالیانه (۱۹.۵ درصد) را در میان استان‌های کشور داشته‌اند. توجه به پراکنش تورم در میان استان‌های کشور و همچنین شدت کاهش آن می‌تواند در اجرای موفق سیاست‌ها و اقدامات حمایتی و اصابت به جامعه هدف مثمر ثمر واقع شود.

۲. نرخ ارز طی دو ماه مهر و آبان به طور میانگین ماهانه ۷.۲ درصد رشد داشته است.

۱. به جز استان هرمزگان که تورم مواد غذایی در آن استان ۰.۱ واحد درصد نسبت به مهرماه افزایش یافته است. همچنین تورم مواد غذایی در استان‌های سمنان و بوشهر در مهر و آبان‌ماه ثابت بوده است.

بنابراین، توصیه می‌شود ضمن کنترل متغیرهای کلان اقتصادی از جمله نرخ ارز، با اجرای راهکارهای عملی از جمله اصلاح شبکه‌های توزیع محصولات کشاورزی، تکمیل و توسعه زنجیره‌های ارزش محصولات کشاورزی بطوریکه امکان رهگیری محصولات کشاورزی در چرخه تولید تا مصرف فراهم باشد، افزایش بهره‌وری در بخش کشاورزی از طریق توسعه تکنولوژی و آموزش و تعلیم نیروی کار، فراهم نمودن شرایط افزایش جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در بخش کشاورزی به منظور توسعه تکنولوژی و زیرساختها به کاهش هزینه تولید کمک کرد. با کاهش هزینه‌های تولید، رقابت پذیری محصولات کشاورزی در بازارهای جهانی نیز امکان پذیر بوده (و یا افزایش می‌یابد) که به توسعه بازارهای صادراتی نیز کمک خواهد کرد.

منابع:

۱. مرکز آمار ایران

2. Saghaian, S. H., Reed, M. R., & Marchant, M. A. (2002). Monetary Impacts and Overshooting of Agricultural Prices in an Open Economy. *American Journal of Agricultural Economics*, 84(1), 90-103. <http://www.jstor.org/stable/1245026>

تهران - بلوار کریمخان زند - انتهای خیابان شهید عضدی (آبان) جنوبی - خیابان رودسر - پلاک ۵

تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ شماره: ۸۸۹۶۶۶۰ کدپستی: ۳۷۳۱۳-۱۵۹۸۶

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir

ECE: ece.aperi@agri-peri.ac.ir

<https://www.agri-peri.ac.ir>